

***Sluttrapport fra tredje møte i FNs klimaforhandlinger
på veien fra Bali til en ambisiøs klimaavtale i
København 2009 i Accra, Ghana fra 21. august til 27.
august***

1. Kort oppsummering fra møtet

Tredje møte i FN's klimaforhandlinger på veien fra Bali til en ambisiøs klimaavtale i København 2009 ble arrangert i Accra i Ghana fra 21. til 27. august. Det ble holdt møter både i arbeidsgruppen for langsiktig samarbeid under konvensjonen (AWGLCA) og for nye forpliktelser for landene som har utslippsforpliktelser under kyotoprotokollen (AWGKP). Norge finansierte møtet der om lag 1600 personer deltok. Møtet er det siste store forhandlingsmøte før partskonferansen i Poznan i desember.

Flere konkrete forslag ble fremmet før og under møtet, noe som har brakt forhandlingene et skritt videre gjennom mer fokuserte diskusjoner. Møtet var vellykket arrangementsmessig. Forhandlingsmøte bidro til å rette søkelyset på Afrikas spesielt utsatte situasjon hva gjelder klimaendringer. Det må kunne konkluderes med at dette var et viktig bidrag til å bringe Afrika mer med i forhandlingene.

Norge holdt under møtet en presentasjon av det norske initiativet for å hindre avskoging i u-land og norske synspunkter på hvordan denne problemstillingen bør reguleres i en ny klimaavtale. Presentasjonen ble meget godt mottatt og Norge høstet applaus for sitt initiativ. Skog er det tema i Baliplanen hvor det synes å være størst bevegelse. Dette skyldes nok blant annet at mange land har vist vilje til å komme opp med vesentlige bidrag for å finansiere tiltak på dette området.

Norge holdt videre innlegg der vi viste til vårt forslag om at partskonferansen under klimakonvensjonen fastsetter et utslippsmål for skipssektoren og overlater til den internasjonale sjøfartsorganisasjonen (IMO) å utforme virkemidler for å nå et slikt mål. I bilaterale samtaler med andre land fikk vi inntrykk av at forslaget vårt har brakt diskusjonen inn på et riktigere spor. Forslaget ble også godt mottatt av miljøvernorganisasjonene.

Mest oppmerksomhet fikk imidlertid innlegget Norge holdt om finansiering. Vårt forslag innebærer at en nærmere bestemt andel FN-kvoter auksjoneres internasjonalt. Auksjonering av klimakvoter er relativt enkelt å administrere og vil kunne sikre betydelig forutsigbar finansiering av nødvendige klimatiltak. Særlig vil dette kunne være en viktig finansieringskilde for tilpasningstiltak til klimaendringer i u-land. Forslaget ble møtt med betydelig positiv interesse. Det er viktig at forslaget nå videreutvikles, og at sentrale land kontaktes for bilaterale samtaler.

Videre var differensiering av landenes bidrag i en fremtidig avtale, utover å skille mellom i-land og u-land, et sentralt diskusjonstema i Accra. Dette er nytt i forhold til tidligere forhandlingsmøter. Norsk posisjon er at gruppen land som har forpliktelser etter Kyotoprotokollen ikke bør være statisk. Videre må det differensieres mellom u-land som for eksempel mellom Sør-Afrika og Malawi. Det er derfor positivt at det nå diskuteres hvilken betydning dette må få for innholdet i avtalen i København 2009.

Det var enighet i Accra om at man i forhandlingene neste år går over fra ide og forslagsfasen til konkret forhandlingsmodus og at arbeidsprogrammet for 2009 derfor må utformes så fleksibelt at det tar høyde for behovene som utvikles etter hvert som forhandlingene skrider frem. I en mindre gruppe av forhandlere der Norge også deltok ble det uformelt oppnådd enighet om at det i Poznan i konvensjonssporet etableres fire kontaktgrupper for dette møtet. I

tillegg til kontaktgruppene som ble nedsatt for møtet i Accra om henholdsvis tilpasning, utslippsreduksjoner og institusjonelle spørsmål knyttet til økt samarbeid om teknologi og finansiering, vil det etableres en kontaktgruppe om felles visjon.

2. Møter i arbeidsgruppen for langsiktig samarbeid under konvensjonen (AWGLCA)

I henhold til arbeidsprogrammet ble det i konvensjonssporet arrangert workshops om sektorer (pkt 2.1) og skogtiltak i u-land (pkt 2.2). Workshopene ble etterfulgt av tre kontaktgrupper om henholdsvis tilpasning (pkt. 2.3), utslippsreduksjoner (pkt. 2.4) og institusjonelle spørsmål knyttet til økt samarbeid om teknologi og finansiering (pkt. 2.5). I tillegg ble det holdt uformelle konsultasjoner om videre arbeidsprogram (pkt. 2.6).

2.1 *In-session workshop om sektortilnærming og spesifikke sektortiltak for å styrke implementeringen av forpliktelser om teknologisamarbeid og teknologioverføring (se konvensjonens art 4.1 c)*

Det ble holdt åtte forberedte presentasjoner under workshopen om sektorer (Filippinene på vegne av G-77 og Kina, Bangladesh på vegne av de fattigste landene (LDCs), India, Japan, Kina, Korea, EU og Indonesia). Det ble påpekt at syv av i alt åtte forberedte presentasjoner var asiatiske. Lederen for arbeidsgruppen i konvensjonssporet håpet at dette ikke var representativt for engasjementet knyttet til sektorspørsmålet. Det ble til dette påpekt fra salen at de fleste av spørsmålene til presentasjonene ble reist av afrikanske land. Det faktum at det er Japan som til nå har vært mest opptatt av sektorer kan muligens forklare hvorfor særlig andre asiatiske land har et behov for å markere seg i debatten.

Det er verdt å merke seg at ingen av de som tok ordet under workshopen foreslår at utkommet av sektordebatten skal erstatte nasjonale utslippsforpliktelser. U-landene er særlig opptatt av at en sektortilnærming ikke skal føre til forpliktelser for dem. De forstår det slik at formålet med å fokusere på sektorer er å øke teknologisamarbeidet, og ikke fastsette utslippsmål for sektorene, noe som for øvrig også er USAs holdning. EU mente det var viktig i tilnærmingen å skille mellom sektorbasert samarbeid om policy og teknologi, og hvilke sektorer som skal inngå i det globale karbonmarkedet. Japan mener at sektortilnærming må innebære en analyse av utslipp i ulike sektorer, inkludert å finne sektorenes utslippsreduksjonspotensial. Denne informasjonen kan brukes til å fastsette utslippsmål for i-land og oppfordre til målbare, rapporterbare og verifiserbare tiltak i u-land i spesifikke sektorer gjennom fokus på tilgjengelige teknologier. Norge holdt innlegg der behovet for å fokusere på sektorer for å oppnå målsettingen om en lavkarbonøkonomi ble understreket. Det skal også nevnes at Koreas forslag om å modifisere den grønne utviklingsmekanismen er verdt å se nærmere på. Forslaget går ut på at det skal gis kreditter for såkalte "National Appropriate Mitigation Actions".

2.2 *In-session workshop om inkludering av reduserte utslipp fra avskoging og skogforringelse (REDD) i utviklingsland i et fremtidig klimaregime*

Workshopen var svært positiv ettersom flere land presenterte posisjoner og forslag til løsninger som indikerer en større vilje til å finne kompromisser. Særlig er det verd å merke seg at Brasil var åpne for også å inkludere skogtiltak i land som historisk har hatt lave avskogingsrater (slik som land i Kongo-bassenget), eller land som er i ferd med å bygge opp igjen skog (slik som i India og Kina). Det var også en økende forståelse for nødvendigheten

av å ta i bruk flere typer finansieringsordninger for å møte landenes ulike behov. Blant annet la Papua Ny Guinea og Tuvalu fram konkrete forslag til finansieringsordninger som kunne tilpasses landenes ulike behov og utviklingsnivå. Det er likevel mange utestående spørsmål som trolig ikke finner noen endelig løsning før i 2009, deriblant spørsmålet om hvordan markeds- og fondsbaserte mekanismer skal inngå i en avtale.

Norge holdt under workshopen en egen presentasjon om klima og skoginitiativet, samt de norske posisjonene hva angår inkludering av REDD i en fremtidig avtale. Presentasjonen ble godt mottatt. I presentasjonen ble det understreket nødvendigheten av et effektivt globalt REDD-regime for å kunne realisere 2-gradersmålet. Dette vil kreve at reduserte utslipp fra avskoging i u-land må komme i tillegg til dype kutt i utslipp fra i-land. Ved gjennomføring av et effektivt REDD-regime vil det være nødvendig med en kombinasjon av markeds- og fondsbaserte finansieringsordninger. Videre understreket Norge behovet for å finne løsninger som reduserer faren for internasjonal lekkasje og som sikrer bevaring av det biologiske mangfoldet og urfolks rettigheter.

Norge understreket også behovet for å sette av tilstrekkelig tid i Poznan til å diskutere de ulike forslagene til incentiver og finansielle mekanismer i et REDD-regime. Norge foreslo derfor at det opprettes en uformell diskusjonsgruppe i Poznan under kontaktgruppen for utslippsreduksjoner. Forslaget ble godt mottatt og lederen av arbeidsgruppen vil sammen med sekretariatet forsøke finne en praktisk løsning innenfor det allerede svært stramme programmet for Poznan.

2.3 *Tilpasning*

Diskusjonene i kontaktgruppa for tilpasning (Adaptation) ble gjennomgående positive og konstruktive. Flere konkrete forslag ble lansert. Det var bred enighet om en rekke elementer som bør inngå i et framtidig rammeverk for tilpasning, inkludert behovet for en betydelig opptrapping av ressurser til tilpasning (her var utviklingslandene mer konkrete enn i-landene, så det blir nok ikke bare lett å få det hele på plass) og behovet for å integrere tilpasning i utviklingsplaner.

Diskusjonen ble organisert under fire overskrifter fra formannens scenario-papir til møtet: Nasjonal planlegging for tilpasning, strømlinjeforming og eskalering av økonomisk og teknologisk støtte, forbedret kunnskapsdeling og institusjonelle rammeverk for tilpasning.

EU hadde på forhånd skissert et forslag til rammeverk som inkluderte finansielle overføringer og investeringer, samt utstrakt bruk av partnerskap. Under møtet presenterte Sør-Afrika, på vegne av Afrika, et konsolidert forslag til arbeidsprogram på tilpasning. Dette la bl.a. vekt på "learning by doing", sektorvis tilnærming til teknologispørsmålet, nettverk av tilpasningssentre, en tre års pilotfase med tilpasningsaktiviteter og behovet for å skille mellom kortsiktig tilpasning til klimarelaterte sjokk og tilpasning til mer langsiktige klimaendringer. Barbados, på vegne av AOSIS, foreslo også et rammeverk med bl.a. mekanismer for ressursoverføring, fremme av nasjonal kapasitet til å innarbeide tilpasning i nasjonal planlegging, bygge mostandskraft mot kommende klimaendringer og tilpasning til uungåelige endringer. Både Bangladesh og Indonesia var interessert i å etablere regionale "centres of excellence" for tilpasning og fikk mye støtte for dette. Andre var bl.a. inne på behovet for å lage gode forsikringsordninger.

Flere andre i-land var også inne med en rekke konstruktive forslag, stort sett kjennetegnet ved å understreke behovet for å definere hva en skal gjøre, viktigheten av å trekke på eksisterende institusjoner og ordninger, m.m.

G-77 stilte i diskusjonen krav om at tilpasning og utslippsreduksjoner må likestilles under Konvensjonen. Selv om alle er enige om viktigheten av å løfte tilpasningsarbeidet til et mye høyere nivå, ser et slikt forslag bort fra at hovedformålet med Konvensjonen ligger på utslippsiden.

G-77 antydte også muligheten av at de vil forsøke å lage et samlet forslag til rammeverk basert på bl.a. forslagene fra Sør-Afrika og AOSIS. Det gjenstår å se om dette blir gjennomført. Uansett ligger det nå såpass mange konstruktive forslag på bordet at det burde være mulig å få skrudd sammen en tilpasningspakke i tide til Københavnkonferansen i 2009. Anslåtte behov, selv om de er usikre, er av en slik størrelsesorden at det neppe vil være realistisk å tro at alt vil kunne dekkes uten at det tas i bruk innovative finansieringsmekanismer (jf. det norske finansieringsforslaget) og privat sektor søkes trukket seriøst med (hvilket nok vil være vanskeligere for tilpasning enn for arbeidet med utslippsreduksjoner).

Fram mot partsmøtet i Poznan i desember vil ytterligere bakgrunnsdokumenter fra sekretariatet komme på bordet, og i Poznan vil det bl.a. bli arrangert et seminar med hovedvekt på forsikring og risikostyring.

2.4 *Utslippsreduksjoner*

Diskusjonene i kontaktgruppen om utslippsreduksjoner (mitigation) åpnet lite konstruktivt med kjent retorikk partene i mellom, men utviklet seg i løpet av forhandlingsmøtet til å bli interessante og, ikke minst, svært relevante for den videre forhandlingsprosessen frem mot partsmøtet i København 2009. Den friske debatten ble frembrakt av EU som innledningsvis tydelig differensierte mellom hvilke utslippskutt man kunne forvente, fra land med voksende økonomier og fra de fattigste landene. Debatten om differensiering ble fulgt opp av Australia som på vegne av Umbrellagruppen konkretiserte dette til forventninger om juridisk bindende forpliktelser også fra u-land hva angår utslippskutt.

Innleggene ble av G77 / Kina, Afrika-gruppen og Alliansen av små øystater (Aosis) oppfattet som et forsøk fra industrialiserte land på å avspore debatten som først og fremst dreier seg om i-landenes eksisterende Annex 1-forpliktelser. Det ble vist til at Baliplanen tydelig tar hensyn til i- og u-lands ulike situasjon og derigjennom ulike historiske forpliktelser. U-landsgruppen hevdet at differensiering av u-land innebærer en endring av FNs Klimakonvensjon, hvilket ligger langt utenfor kontaktgruppens mandat.

Australia og Japan foreslo at land med et høyt bruttonasjonalprodukt pr innbygger burde inkluderes som Annex I-land. Det ble nevnt at Indonesia og India er de eneste blant verdens tjue største utslippsland som har et bruttonasjonalprodukt pr innbygger som er lavere enn Ukraina, et land som allerede er på listen over Annex I-land. Land som Singapore og Qatar er ikke Annex I-land som rangeres helt i verdenstoppen dersom en legger til grunn et slikt kriterium. Singapore var derfor ikke overraskende sterkt i mot dette, og viste til at en slik tilnærming særlig ville falle uheldig ut for små land.

Den åpne debatten i Accra kommuniserte partenes ulike syn på den sentrale utfordringen om hvem som til syvende og skal bidra med hvilke utslippskutt. Det vurderes som positivt at partene allerede på dette tidspunktet i prosessen har uttalt sine divergerende syn. Møtene i Accra har i så henseende lagt et godt grunnlag for de videre forhandlingene.

Norge holdt innlegg der vi viste til vårt forslag om at partskonferansen under klimakonvensjonen fastsetter et utslippsmål for skipssektoren og overlater til den internasjonale sjøfartsorganisasjonen (IMO) å utforme virkemidler for å nå et slikt mål. I bilaterale samtaler med andre land fikk vi inntrykk av at forslaget vårt har brakt diskusjonen inn på et riktigere spor. Forslaget ble også godt mottatt av miljøvernorganisasjonene.

2.5 *Institusjonelle spørsmål knyttet til økt samarbeid om teknologi og finansiering*

Kontaktgruppen for institusjonelle spørsmål knyttet til finansiering og teknologi viste seg å bli en vellykket kontaktgruppe. Flere interessante forslag ble presentert og debattert. Norge holdt innlegg basert på innspillet om vår auksjoneringsmodell som vi hadde sendt inn før møtet. Vårt forslag innebærer at en nærmere bestemt andel FN kvoter auksjoneres internasjonalt. Vi mener modellen vår er forholdsvis lett å administrere og vil kunne sikre betydelig forutsigbar finansiering av klimatiltak. Vi mottok mye støtte for forslaget vårt. Som det eneste fremhevet miljøvernorganisasjonene det norske forslaget under avslutning av møtet siste dag. Land som Sør-afrika, EU og Japan var positive til forslaget og ønsket å vurdere forslaget nærmere. Barbados er positiv til modellen, men mener forslaget særlig hører hjemme i kyotosporet.

Mexicos forslag innebærer at alle land skal betale inn penger basert på evne, og hvor store utslipp de har. Sveits har også et konkret forslag til en fondsløsning. Korea refererte igjen til sin modifiserte modell for den grønne utviklingsmekanismen og understreket at dersom denne modellen skal generere nødvendig finansiering av utslippsreduksjoner i u-land må i-landene påta seg betydelige utslippskutt. Korea foreslo videre å opprettholde CDM-avgiften og la denne gå inn i et tilpasningsfond. EU var mer overordnet i sitt innlegg, og beklaget at de ikke har et omforent forslag til finansiering. I og med at finansiering er et av de viktigste punktene i forhandlingene mener miljøvernorganisasjonene at EU vil kunne miste rollen som pådriver hvis ikke EU snart kommer opp med et konkret forslag. G-77 og Kina viste også til mer overordnede prinsipper for finansiering. Disse er nå nedfelt i et formelt innspill som ble sendt inn under møtet i Accra. Forslaget innebærer at finansieringen skal komme i tillegg til bistandsmidler (ODA) og være i størrelsesorden 0,5 til 1 prosent av i-landenes bruttonasjonalprodukt.

2.6 *Forhandlinger om videre arbeidsprogram*

I de uformelle diskusjonene om arbeidet videre i forhandlingene frem til København neste år ønsket lederen for arbeidsgruppen i konvensjonssporet Luis Machado veiledning om hvordan han best rapporterer tilbake til partskonferansen i Poznan (COP-14). Det ligger i kortene at nestlederen Cutajar fra Malta vil overta ledervervet neste år. Machado skisserte tre ulike måter å gå frem på før Poznan; utarbeidelse av et notat der forslagene sammenstilles, et ikke-notat om mulige elementer som bør inngå i en avtale i København 2009 og utkast til fremforhandlet tekst. De fleste land støttet det første alternativet. Det ble derfor konkludert med at det utarbeides et notat der forslag brakt på bordet før 30. september sammenstilles i et notat. Notatet skal publiseres før partskonferansen i Poznan og oppdateres før avslutningen av forhandlingene der. Norge vil i den forbindelse gjennomgå behovet for å sende innspill før fristen 30. september.

Mange land herunder Norge var opptatt av at man neste år går over fra ide og forslagsfasen til forhandlingsmodus. Dette innebærer at workshops ikke bør prioriteres. Som en følge av avtalen som ble inngått i Bangkok blir det likevel workshop om "comparable efforts" mellom kyotoland og andre i-land og såkalte MRVs (overvåking, rapportering og verifikasjon) på første sesjon neste år. I tillegg ble det bestemt i Accra at det på samme sesjon vil bli arrangert workshops om vurdering av økonomiske og sosiale konsekvenser av klimatiltak "response measures" og etter forslag fra Uruguay en workshop om muligheter og utfordringer for utslippsreduksjoner i landbrukssektoren. Nærmere arbeidsprogram for 2009 vil bli fastlagt i Poznan. Det var enighet i Accra om at dette arbeidsprogrammet må utformes så fleksibelt at det tar høyde for behovene som utvikles etter hvert som forhandlingene skrider frem.

I en mindre gruppe av forhandlere der Norge også deltok ble det uformelt oppnådd enighet om at det i Poznan etableres fire kontaktgrupper for dette møtet. I tillegg til kontaktgruppene som ble nedsatt for møtet i Accra, vil det etableres en kontaktgruppe om felles visjon.

3. Møter i arbeidsgruppen for nye forpliktelser for annex I land under Kyotoprotokollen (AWGKP)

I forhandlingene om nye utslippsforpliktelser for industriland under Kyotoprotokollen var fokuset på dette møtet på endringer i/nye virkemidler for gjennomføring av nye forpliktelser. Arbeidsgruppen blir ledet av Harald Dovland. Drøftingene om virkemidler brakte partene nærmere en forståelse av ulike posisjoner, men en kom aldri i nærheten av målsettingen i arbeidsprogrammet om å konkludere på virkemidler på dette møtet. Det gjenstår fremdeles svært mye arbeid. Konklusjonene fra møtet bidrar imidlertid til å sikre at spørsmålene om virkemidler blir behandlet på en ryddig måte i den videre forhandlingsprosessen, og partene er invitert til å komme med innspill for å utdype synspunkter i forkant av møtet i Poznan i desember. I Poznan skal en innlede drøftinger om størrelsen på de samlede utslippsforpliktelsene for i-landene, men det er klart at både uløste spørsmål fra dette møtet og drøftinger om arbeidsprogrammet for 2009, vil kreve tid i et møte med en ellers overfylt dagsorden. Første dag ble det nedsatt tre kontaktgrupper for henholdsvis fleksible mekanismer (se punkt 3.1), endringer av regler for skog og arealer etter 2012 (se punkt 3.2) og andre spørsmål (se punkt 3.3).

3.1 *Fleksible mekanismer*

Forhandlingene om eventuelle endringer i de fleksible gjennomføringsmekanismene under Kyotoprotokollen (internasjonal kvotehandling og prosjektbaserte mekanismer) gikk i stor grad som forventet. I Bonn i juni ble det utarbeidet en liste med en rekke forslag til mulige forbedringer av de fleksible gjennomføringsmekanismene, slik som sektorbaserte virkemidler. Meningen var at substansen i de ulike forslagene skulle diskuteres i Accra, men mye av tiden gikk med til prosessuelle diskusjoner om hvilke temaer som anses å ha størst betydning for hvilke reduksjonsmål i-land tar på seg, og dermed burde diskuteres først.

Den lange listen av forslag fra forrige forhandlingsrunde ble dermed bare overfladisk behandlet på de få dagene en hadde til rådighet. Listen med de ulike forslagene ble imidlertid fylt ut med noe mer forklaring rundt de enkelte forslagene.

G77 holder også i forhandlingene under Kyotoprotokollen en stram linje om at ethvert spørsmål som krever endring i protokollen ligger utenfor mandatet for disse forhandlingene.

Alle i-land er av motsatt oppfatning, og det er klart at dette spørsmålet må finne sin løsning - helst i god tid i forkant av København-konferansen neste år.

3.2 *Endring av regelverket for skog og arealer etter 2012 (LULUCF)*

De fleste industriland og mange utviklingsland er enige om at dagens regelverk under Kyotoprotokollen har klare begrensninger for skog og arealer, blant annet fordi det gir få incentiver til nye klimamotiverte tiltak. En forbedring av regelverket etter 2012 vil kunne utløse store potensialer for utslippsreduksjoner og opptak av CO₂. I Bonn ble det enighet om en temaliste med forslag til mulige endringer av regelverket for nærmere drøftinger i Ghana.

Målet for møtet i Accra var å få identifisert alternative løsningsmodeller for videre forhandlinger i Poznan. Forhandlingene foregikk i en åpen og konstruktiv tone og det lyktes å få enighet om å konsentrere de videre forhandlingene om 4 opsjoner, uten å begrense mulighetsrommet vesentlig. I beslutningen fra Accra oppfordres Partene videre til å konkretisere forslag og utdype sine syn gjennom innspill til sekretariatet i god tid før Poznan.

Fra norsk side er det grunn til å være fornøyd med utfallet av denne forhandlingsrunden. Fremdriften var som forventet, og viljen til å foreta vesentlige, substansielle endringer i regelverket etter 2012 i tråd med Norges syn virker økende. Det gjenstår imidlertid mange avklaringer om prinsipper og tilnæringsmåter før man kan få et revidert regelverk på plass.

3.3 *Andre spørsmål*

Denne gruppa under AWG KP tok for seg følgende temaer: Inkludering av nye gasser, sektorer og kilder, metodiske spørsmål inkludert bruk av globalt oppvarmingspotensiale (GWP) for omregning til CO₂-ekvivalenter, samt mulige konsekvenser av tiltak og virkemidler, inkludert eksterne virkninger (spillover effects). Behandling av internasjonal skips- og luftfart hører også inne under denne gruppa, men temaet ble ikke diskutert på møtet.

Inkludering av nye gasser: EU og Norge var pådrivere for å få enighet om å inkludere nye HFK- og PFK-forbindelser der Klimapanelet har definert oppvarmingspotensialer og metodikk for beregning av utslipp, samt nitrogentrifluorid, NF₃ (lite utbredt i dag, brukes i flatskjerm-TV). De andre landene var ikke villige til å vedta dette nå, men ønsket å se videre på dette i Poznan. Muligheten for å inkludere utslipp av KFK'er og HKFK'er ble også diskutert, selv om bruk, produksjon og handel er regulert under Montrealprotokollen (men ikke utslipp). Inkludering av nye gasser vil diskuteres videre i Poznan, ettersom det ikke var mulig å bli enige nå. Andre klimagasser som perfluorpolyetere og en del haloner som ikke er regulert under Montrealprotokollen vil også vurderes. De fleste av forbindelsene er industrielt produserte klimagasser med høye oppvarmingspotensialer. Sekretariatet ble bedt om å utarbeide et dokument med informasjon om utslipp og trender samt mulige konsekvenser ved inkludering av alle de nevnte forbindelsene før Poznan.

Metodiske spørsmål: På møtet ble det diskutert om bruk av globalt oppvarmingspotensiale (GWP) for omregning til CO₂-ekvivalenter skal fortsette (som anbefalt av IPCC da det foreligger tall for alle aktuelle forbindelser) i forhold til å gå over til å benytte andre omregningsfaktorer som for eksempel globalt temperatur potensiale (GTP). Dette til tross for at Klimapanelet ikke har beregnet GTP for alle gasser. Dette vil trolig ta flere år. EU, Norge og Sveits ønsket et vedtak om å fortsette med GWP nå, for å ha omregningsfaktorene klare før diskusjonene om tallmessige forpliktelser starter. Brasil ønsket overgang til GTP, noe New

Zealand også var åpen for. I konklusjonene bes IPCC og SBSTA arbeide videre med alternative metoder for omregning, og spørsmålet kommer opp igjen i Poznan.

Mulige konsekvenser av tiltak og virkemidler: Dette har lenge vært et vanskelig tema under Klimakonvensjonen og KP. Til nå har temaet primært blitt fremmet av Saudi-Arabia bl.a. ut fra et ønske om å diskutere kompensasjon for mulig fall i oljeprisen ved regulering av fossile brensler. Ett møte var satt av til dette, med positive bidrag fra mange land og konstruktiv diskusjon, blant annet om konsekvenser av bruk av biodrivstoff. I konklusjonene bes land spille inn syn på temaet innen 3. oktober. Videre bes sekretariatet arrangere en workshop om dette neste år som en del av arbeidsprogrammet.